

IZVAIRĪŠANĀS NO NODOKĻU NOMAKSAS. IESPĒJAMĀS TENDENCES

Nesen kopīgajā preses konferencē ar ģenerālprokuroru Finanšu izlūkošanas dienesta (FID) vadītāja Ilze Znotiņa teica, ka viņas vadītais dienests plāno aktīvi cīnīties ar aizdomīgiem darījumiem nodokļu jomā un vākt informāciju par izvairīšanos no nodokļu nomaksas. Viņa arī skaidri norādīja, ka šie darījumi nepārvēršas par noslēpumiem, pat ja personas izvēlas pakalpojumus bankās vai maksājumu iestādēs citās valstīs.

Kā jūs zināt, Znotiņas kundze nemet vārdus vājā, un ir ļoti iespējams, ka tuvākajā nākotnē, uzstādot vēl vienu iesaldēto līdzekļu apjoma rekordu, FID sāks pievērst pastiprinātu uzmanību šiem jautājumiem. Un pastiprinātai uzmanībai, protams, ir visi iemesli. Kā zināms, ēnu ekonomikas īpatsvars 2019. gadā Latvijā bija 23,9% no IKP, savukārt, salīdzinot ar 2018. gadu, bija tikai nenozīmīgs samazinājums. Acīmredzot šeit ir daudz iespēju veikt finanšu izlūkošanas darbības.

Kriminālatbildība par izvairīšanos no nodokļu nomaksas

Kriminālatbildība par izvairīšanos no nodokļu nomaksas ir paredzēta Latvijas Krimināllikuma 218. pantā. Šī panta otrā daļa (pirmā daļa ir izslēgta) paredz sodu - brīvības atņemšanu uz laiku līdz četriem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas un atņemot tiesības uz noteiktu vai visu veidu komercdarbību vai uz noteiktu nodarbošanos vai tiesības ieņemt noteiktu amatu uz laiku no diviem līdz pieciem gadiem.

Savukārt minētā panta trešajā daļā ir paredzēta pastiprināta atbildība gadījumā, ja noziedzīgo nodarījumu izdarījusi organizēta grupa. Šādā gadījumā soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz desmit gadiem, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas un atņemot tiesības uz noteiktu vai visu veidu komercdarbību vai uz noteiktu nodarbošanos vai tiesības ieņemt noteiktu amatu uz laiku no diviem līdz pieciem gadiem, un ar probācijas uzraudzību uz laiku līdz trim gadiem.

Pirmajā gadījumā noziegums tiek uzskatīts par smagu, otrajā - par sevišķi smagu. Abos gadījumos kriminālatbildība iestājas, ja nesamaksāto nodokļu summa nozieguma izdarīšanas brīdī pārsniedz Latvijas Republikā noteikto 50 minimālo mēnešalgu kopējo apmēru (lielie apmēri), kas uz šo gadu ir 21 500 eiro.

Tiesu praksē parādījusies tendence rāda, ka nodokļu noziegumu gadījumos tiesa ir izvēlējusies virzību uz soda piemērošanu reālās brīvības atņemšanas veidā un atteikšanos no nosacītas brīvības atņemšanas šajā noziegumu kategorijā, un pašlaik nav priekšnoteikumu, lai šī tendence mainītos.

Kā notiek izvairīšanās no nodokļu nomaksas

Praksē visizplatītākā nodokļu nemaksāšanas metode ir fiktīvi darījumi par preču piegādēm un pakalpojumu sniegšanu, ko veic uzņēmumi, dažreiz fiktīvi, dažreiz paralēli parastai likumīgai uzņēmējdarbībai. Šādu darījumu rezultātā PVN deklarācijā tiek iekļauti nepamatoti darījumi, un PVN summas par šiem darījumiem tiek iekļautas priekšnodoklī, samazinot kopējo maksājamo nodokļu summu.

Nesenā pagātnē daži nodokļu maksātāji veica šādus darījumus. Šādi darījumi acīmredzami var piesaistīt FID uzmanību, un šeit viņiem noteikti būs ko darīt.

Ir arī gadījumi, kad daļa ienākumu no uzņēmējdarbības netiek parādīta deklarācijās un gada pārskatā, tādējādi samazinot ar nodokli apliekamo bāzi. Dažreiz tiek veikta pilnīgi neregistrēta darbība, un uzņēmējs nopelnīto naudu vienkārši ieliek kabatā, neiesniedzot nekādus pārskatus. Citos gadījumos nodokļi netiek maksāti, kamēr nodokļu parāds nepārsniedz 50 minimālās mēnešalgas - kriminālatbildības sliekšni.

Noilgums

Kā jau minēts, izvairīšanos no nodokļu maksāšanas var klasificēt kā smagu vai sevišķi smagu noziegumu. Saskaņā ar Krimināllikumu noilgums šādiem gadījumiem ir attiecīgi 10 un 15 gadi. Šis periods tiek skaitīts no dienas, kad izdarīts noziegums, - no brīža, kad apzināti nav izpildīts pienākums savlaicīgi saskaņā ar likumu samaksāt nodokļa summu, kuras kopējais apmērs ir sasniedzis 50 minimālās algas.

Pamatojoties uz šiem noteikumiem, kā arī mums jau zināmajām FID metodēm gadījumos, kas saistīti ar noziedzīgi iegūtu naudas līdzekļu legalizāciju, var sagaidīt padziļinātas uzņēmumu darbības pārbaudes par visu periodu pirms noilguma, kā arī tādu tiesību aktu grozījumu parādīšanās, kas mainīs vispāratzīto prezumpciju un uzliek personai par pienākumu sniegt pierādījumus tam, ka konkrēts darījums, piemēram, 2012. gadā, patiešām ir noticis. Tāpat nav grūti iedomāties, ka īpašums, šajā gadījumā - ienākums, kas iegūts, izvairoties no nodokļu maksāšanas, var tikt atzīts par īpašumu, kas tieši vai netieši iegūts nozieguma rezultātā ar visām attiecīgajām sekām.

Papildus informācija:

Pēc papildus informācijas aicinām vērsties pie mūsu partnera, advokāta Sergeja Petrova (sp@njordlaw.lv)

NJORD - ir advokātu birojs ar ofisiem Dānijā, Igaunijā, Latvijā un Lietuvā. Mums ir vairāk, nekā 200 darbinieku, no kuriem aptuveni puse ir juristi. Mūsu strīdu izšķiršanas nodaļa ir slavēta ar veiksmīgu palīdzību pazīstamiem vietējiem klientiem, kā arī vadošajiem starptautiskajiem uzņēmumiem, vienlaikus esot pirmā izvēle Skandināvijas, Baltijas un Krievijas klientiem. Mēs piedāvājam pilnu pakalpojumu klāstu civilajos, administratīvajos un kriminālprocesos (īpaši lietās, kas saistītas ar noziedzīgi iegūtu īpašumu, naudas atmazgāšanu un nodokļu noziegumiem). Mūsu advokātiem ir plašas zināšanas par valsts tiesu, prokuratūras iestāžu un citu tiesībsargāšanas aģentūru darbības principiem, metodēm un praksi. Mēs bieži tiekam ieteikti un pieaicināti tieši kā tiesas advokāti.

Mūsu krimināltiesību prakse strauji attīstās. Mūsu pakalpojumi citā starpā ietver:

- aizturēto, aizdomās turēto un apsūdzēto aizsardzību procesos, kas saistīti ar finanšu vai ekonomiskiem noziegumiem;
- juridiskās palīdzības sniegšanu cietušajiem un lieciniekiem;
- civilprasītāja interešu pārstāvēšanu kriminālprocesā;
- juridisko palīdzību un pārstāvību lietās par noziedzīgā ceļā iegūtu īpašumu.

SERGEJS PETROVS
ZVĒRINĀTS ADVOKĀTS,
PARTNERIS

(+371) 67 313 315
SP@NJORDLAW.LV

EDUARDS VAISLA
ZVĒRINĀTS ADVOKĀTS,
VECĀKAIS JURISTS

(+371) 67 313 315
EV@NJORDLAW.LV